

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egész évre — 18 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Helyben bábor borsos:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Földre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Mojelenik minden nap a hét 5 óra
 és nap utáni napok kivételévelEzerkötlet és kiadónál,
 Nagyvárad, Apáczna-utca 2.A szerkesztőség kizárólag visszadánam
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.Előzetesek és hirdetések a
 kiadónálhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 4.

A szenzációk hajszolása.

Azt tartja a közmondás, hogy a legtöbb rossznak van jó oldala is! Budapestén oly epidemikus terjedelmet kezd venni a hírlapüzlet, mint a fehérnemű kereskedés. Budapestén a kisebb fehér- és vászonnemű üzletek annyira jutottak, hogy mert nem igen vennék őket észre a nagobbaktól, tehát mindenféle reklámhirdetéseket találnak ki, és mindenféle reklám-tárgyakat tesznek a kirakatokba, hogy magukra vonják a járókélok figyelmét.

Nem sokára ott leszünk az üzlet-hírlapirodalom terén is, de talán már ott is vagyunk! A kisebb lapok pláne, hogy el ne nyomassanak a nagobbak által, tisztán szenzációra kezdenek utazni. Kifutókat tartanak, kik bekeringik vagy biciklizik a város területét, bekukkantanak, a hová csak lehet és vágják zsebre, amit csak zsebre vághatnak. Aztán viszik haza a műhelybe, ahol kiadta teremtették, és mars velük a kirakatba.

Ez a hírlapi detektivrendszer gondolkozóba ejti a jóérzésű embereket és megdöbbennek, hogy még ők is belekerülnek az újságokba. Ennél egyéb jó oldalát a szenzáció-hajszának senki sem bírja kifürkészni. A jófajtákat azonban jobban nem teszi, kivált ha néhány olajcseppel kenni bírnak.

A szabadsajtó maszlagai az olvasó közönség gyomrát elrontják. Hozzá szok-

talják a legkarosabb, durvább, paprikásabb, borsosabb, fokhagymásabb ételekhez, spirituszhoz, denaturált szeszhez. Az irodalmat eddig szellemi falatokat nyújtó manának tekintő közönség érzeke durvulni kezd és ezt a csupa frivolással és bűnnel teljes, miazmás táplálékot kezd bevenni, megszokni.

Megszokni. És ez nagy veszedelem, mert nem kevesebbel, mint ugyan-csak az erkölcsi érzekek eldurvulásával tenyegét. A megszokás eltudja emészteni a mérget is. Nem csak, de a ki a méreg-tartalmu gyógyszereket megszokja, mintegy nélkülözhetetlen eledelvé válik. Ám a testi mérge csak magára az élvezőre nézve veszedelmes, holott az erkölcsi mérge az egész társadalomra veszedelmes, mert erkölcsi érzékbenulást idézhet elő; megölheti az érzéket a jó iránt, és fölébresztheti a rossz iránt. Csak tessék olvasni a rendőri statisztikát, törvényszéki tárgyalásokat. Megrázó Magyarországon az erkölcselenség terjedése. Ehez képest a régi betyárvilág költői idill volt!

Hát ha igaz volna, hogy a sajtótörvényeket revideálni fogják, fölhívjuk Polónyi igazságügyi miniszter figyelmét az erkölcs-duló szenzáció hajhászás azon betyárkodásaira, melyek a becsület iránti finomabb érzekeket is pokróccá fogják durvítani és az erkölcsyilkolás mételével szórják tele a levegőt.

Tekintve pedig, hogy ezek a minden korlát és figyelem nélküli erkölcsi vádak és gyalázkodások legnagyobb része rágalom és hazugság, mely a rossz példák

tömeges terjesztésére nagyon alkalmas lehet, ámde az ártatlanul meghurcoltak becsületének agyongyilkolása is; hát az ilyen epidemia terjesztésénél a legszigorubbban kell eljárni.

A becsület védelmét minden tekintetben szigorítani kell. A becsület nagyobb, ezerszer nagyobb érték a pénznél és míg a pénzrablót keményen sujtják, a becsületrablást csak kihágásnak minősítik, vagy a párbaj hitvány szemfényvesztésére utasítják.

Amely állam az ő polgárainak becsületét nem képes megvédelmezni, az anyagi vagyonnál még jobban — nem érdemes az életre! Majdnem azt mondjuk, hogy tessék a sajtó útján fölhozott minden vádat nyilvános följelentésnek tekinteni, a vizsgálatot rögtön elrendelni, a gyalázatos vádaskodóval szemben a legkérelhetetlenebbül elbánni — hanem azt hisszük, a büntető eljárás megtalálja a kellő formát a hitványok megbüntetésére, csak sokáig ne késsen már!

A bukaresti inzultus. Konstanzából jelentik: Arról az összetűzésről, mely Kucsera magyar-osztrák konzul és a román kulturliga elnöke közt letolyt, még a következő részletek kerültek nyilvánosságra. A Karol-szállóban uszonna közben két magyar nő a pincérrel magyarul beszélt. Az elnök emiatt éktelen haragra lobbant és a nőket sértegette. A konzul védelmébe vette a nőket és mikor az elnökkel találkozott az utcán, odakiáltotta:

— A legnagyobb gyávaság nőket sértegetni.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Vége!

Irt: Busson Pál.

Abban a pillanatban fölébredt, amint az inasa gyöngéden megérintette a karját. Öt perc múlva hat óra. Lassan, álom-ittasultan öltözik föl s mindinkább tompa, zibbasztó érzés vesz rajta erőt, míg végre fölébred a lelke is s a tegnap történt dolgok rohamosan tolakodnak előtérbe agyában, más emlékeit teljesen elnyomva. Mint a villámütés járja át egész valóját a párbaj!

A tapasztalt inas szótlanul hagyja az asztalon a reszkető kézzel irt négy levelet, s azt sem kérdezi, hogy elvigye-e a postára. Tudja ő már az ilyesmit, mert ő előkelő urasági szolgáló. Majd ráér akkor föladni a leveleket, ha az ura elment hazulról.

A gazdája pedig, szokása szerint, most is elmélázva, unottan öltözik. Finom bajusza ki-

fogástalanul kunkorodik ég felé, fényezett körmei csakugy ragyognak. Majd kitekint az ablakon. Az utcán homályosan pislognak a gázlámpák, finom köd terjeng a nedves gyalogjárókon. Vigasztalan, sötét ködpára . . .

Már oda van készítve az asztalra a teája is, melynek torró, illatos gőzében megjelenik fiatal feleségének halvány, édes arca, akit ő szeretett s aki őt — talán szerette. Majd amaz asszony férjének hideg, udvariasan mosolygó a tekintete jelenik meg előtte, aki tegnapelőtt éjjel hódoló tisztelettel azt a már nem szokatlan kérdést intézte hozzá: hová küldje két barátját, hogy ezt a csekély ügyet elintézzék . . . a bálban! Szédítően szép volt az asszony, nem csoda, ha a keringőbe beleszédült s a táncos nőjét megcsókolta. A férje rögtön két urat küldött . . . Olyan szépen, nyugodtan rendbehoztak ott mindjárt mindent!

Még a cigaretta sem esik jól neki. A szoba is olyan idegen az ő rendtelenségében, tarka rongyaival, mint valami vendégfogadói szobasürgős elutazás előtt. Az óra ketyeg s az

minden lengése lassan, halkán visszhangzik. Különös, hogy e percben éppen szilván jár az esze. Gyerekkorára emlékezik, mikor még szilvát csent az éléskamrában. Az apja mind hangosabban hívja . . . ő egy spanyolfal mögött ül, s hallja, mint közelednek felé a léptek . . . Kis szíve a nagy félelemtől szinte reszket. Szegény fiucska! . . .

. . . Csak egy kocsi volt, amely tompa dübörgéssel robogott künn az utcán s a házuk előtt állt meg. Most is egészen tisztán hallja a kocsirobogást . . . A léptek zaja már a lépcsőkön hallik s ő megint kisfiúvá lett s ott ül a spanyolfal mögött.

Érte jöttek. A két legjobb barátja. Mind a kettő előkelően van öltözve, mind a kettőnek beszélni angolul, mind a kettőnek monokli van a jobbszemén s széles varrás a kesztyűjökön. Az egyiknek azonban szőke a bajusza, míg a másiké fekete. Köszönés: jó reggelt!

Az elegáns inas szótlanul segíti föladni gazdájának a télikabátját, kezébe adja kalapját és botját.

Tankönyvek,

valamint mindennemű író-rajz- és festőszerek a legnagyobb választékban kaphatók:

Sebő Imre,

könyv- és papír kereskedésében, Nagyváradon.

Fő-üzlet: Fő-utca. Telefonszám: 276.

1748.

Fiók-üzlet: Nagypiac-tér. Telefonszám: 152.

Gradisteanu felvilágosítást követelt, ki szavait ismételte. Aközben nagy csoportulás támadt s Kucsera egy mellette álló tisztnek átadta névjegyet és távozni akart. Azonban a bottal feltegyverkezett tömeg rárohant Kucserára, a botütéseket azonban barátai felfogták. Egy arra menő tábornok megbotránkozva a történeteken, segítségére sietett Kucserának és szállójába kísérte. Ma az összes konzulok meglátogatták Kucserát s élénk sajnálatukat fejezték ki, hogy a konzul az általa képviselt alattvalók megvédelmezése miatt ily otromba támadásnak volt kitéve. Az itt időző magyarok meghatottan köszönték meg Kucserának, hogy a két egyedül álló magyar nőt oly energikusan oltalomba vette s hogy nem tűrte, hogy ezeket a nőket és nyelvüket oly gyalázatos és gyáva módon bemocskítsák.

Berlini nagykövetség lemondása.

Szögyény Marich László berlini magyar-osztrák nagykövet, mint jelentik, ma Bécsbe érkezett. Hír szerint a nagykövet végleg visszavonul a közéletől s így már többé vissza sem megy Berlinbe.

Apponyi beszámolója.

Apponyi Albert gróf kultuszminiszter szombaton, a hó 8-án a reggeli vonattal utazik el Budapestről az őt kísérő képviselők társaságában Jászberénybe. A távol levő Kossuth Ferenc kivételével a kormány valamennyi tagja részt vesz személyesen az Apponyi tiszteletére rendezett jászberényi ünnepen.

Minisztertanács.

Fővárosi tudósítónk jelenti: Ma délután megtartották az előzőleg hirdett minisztertanácsot. A minisztertanács a folyó ügyeken kívül foglalkozott a kiegyezés kérdésével. Azonkívül megállapodott a második koronaöri állás betöltésére nézve Wesselényi Miklós báró, a kolozsvári II. kerület képviselőjének személyében. Wesselényi kinevezésével meg fog ürülni a kolozsvári II. kerület mandátuma.

Államsegély a tanítóknak.

Gróf Apponyi Albert kultuszminiszter ma leiratot intézett a törvényhatóságokhoz, amelyben tu-

domásukra adja, hogy mivel az állami tanítók már 1904-ben megkapták állami segélyüket, a községi és felekezeti tanítók számára is ki akarja utalni az államsegélyt. Folyamodni lehet október 15-éig a kultuszminisztériumba.

Hajdumegye és a civillista.

Debrecenből jelenti tudósítónk, hogy Lengyel Imre bizottsági tag indítványt nyújtott be a megyei közgyűléshez és ebben javasolja, hogy felirati-lag arra kérjék az országgyűlést, hogy a király civillistáját 1907-től kezdve öt millióval redukálja. Az érdekes indítványt a szeptember havi közgyűlésén tárgyalja majd a megye törvényhatósága.

Tóth János államtitkár hivatalba lépése.

Tóth János, az új kultuszminiszteri államtitkár, aki tegnap tette le az esküt gróf Apponyi Albert közoktatásügyi miniszter kezébe, ma délelőtt tíz órakor fogadta gróf Apponyi jelenlétében a minisztérium tisztikarának bemutatkozását. Az üdvözlő beszédre adott válaszában az új államtitkár kérte a hivatalnokokat, hogy támogassák őt a magyar közoktatásügy terén várakozó nagy feladatok megoldásában. Tóth János ezután kezét szorított az összes hivatalnokokkal és egy ideig szívélyesen elbeszélgetett velük.

A gyermekek és a korcsma.

Még az elmúlt évben határozatilag mondta ki a város, hogy a 15 éven alóli gyermekek italmérésekbe, korcsmákba, nyilvános mulató helyekre nem mehetnek még szülői felügyelet alatt sem. E határozat igen üdvös és szép volt, mivel városunk közérkölcösségét volt hivatva megjavítani.

Láthatjuk az elemi iskolából alig kikerült gyermekeket cigarettázva csomagot hurcolni haza a piacról, melynek áráért néhány perc múlva a pálinkás boltok előtt találjuk fel részegen. A szini szezon beálltával este az előadások alatt rongyos ruhákban cigaretta végre lesve ott ül a színház kölépcsőjén az alig 10—12 éves gyermek. Nyáron a trágár produkciókkal bővelkedő orfeum kertekben, a kert

végén egy külön lócán huzzák meg magukat és tapsolnak, mert ha nem, akkor kikergetik őket.

Az apa és az anya ott dolgoznak az építkezésnél, vagy valamelyik gyárban, mellettük az elemiből kikerült gyermek, mindnyájan alig várva a hat óra jelzését. És mikor vége a munkaidőnek, mennek a legelső boltba, nem kenyérért, ez majd később fog kelleni, hanem:

— Lemosni a port egy kis szivbusítóval — mondja a munkás. Megy a gyermek is velük.

— Igyál fiam. Ugy! apádra ütöttél.

A gyermek iszik egészen a lerészegedésig és mikor mindnyájan ittasok, a gyermek együtt szidja az apjával az anyját.

Ilyen és ehhez hasonló dolgokat számtalant lehetne kiválogatni ama nagy züllésből, amely már mindig nagyobb arányokat ölt.

Az ilyenek szülik a munkakerülőket, az ilyenek szülik a börtön és toloncháztlételéseket.

Es ha megfigyeljük az indító okot, az alkoholt fogjuk találni a legtöbb esetben. Ezt a veszélyt akarta gátolni a város a fent említett határozatában, melyet jóváhagyás végett a belügyminiszterhez terjesztett fel. A határozat tegnap érkezett vissza a városhoz, még pedig elutasítól.

A belügyminiszter nem hagyja jóvá a határozatot, még pedig oly indolással, hogy a 15 éven aluli gyermekek szülei felügyelete alatt bármikor elmehetnek a mulatóhelyekre, mivel a szülői védnökség alatt kellőleg megvannak óva az erkölcsi romlottságba való sülyedéstől.

A város határozata úgy látszik félreértést okozott a minisztériumban, mivel ott fent talán a kávéházakat értették, a hova ha el is megy szülei védnöksége alatt a gyermek, még sincs annak kitéve, mint egy pálinka mérésben, mi azonban ezt is ellenezzük. A városi határozat leginkább az utcai gyermekek védelmét célozta.

Tudomásunk szerint különböző pótlásokkal ismét felfogják terjeszteni, amikor is valószínűleg jóvá fog hagyatni.

Az ügyben különben legközelebb a jogügyi bizottság fog tárgyalni.

Titokban épült külváros.

E cím alatt a minap referáltunk a főmérnök azon a tanácshoz intézett beadványáról, amelyben kikel a vasut feletti szőlők parcelázása és beépítése ellen. Ez ügyben a szőlőtulajdonosok hosszabb cikket küldtek be hozzánk, melyben polemizálnak a főmérnökkel. Ebből adjuk — az élesebb részek elhagyásával — a közönséget is érdeklő részt a következőkben:

Tény az, hogy mi szőlőföldünket parceláltuk és tovább is parcelázva fogjuk eladni. Ez azonban annyira magánügyünk nekünk, hogy ebben sem Kőszeghy József főmérnök ur, sem senki sem más minket meg nem akadályozhat azon egyszerű oknál fogva, mert semmi köze sincs hozzá. Ez a mi korlátlan tulajdonjogunkból folyik, melynek mikénti gyakorlásához mások engedélyére nem szorultunk.

Tény az is, hogy az egyes parcellák vevői azon célból vették és veszik meg az ingatlanokat, hogy azokon maguknak villaszerű lakóházakat építsenek. Ez pedig az egyes vevőknek szintén oly joguk, melynek gyakorolhatá-

Félig ásitva kiejtett néhány szó:

— Hűvös idő jár . . .

— Jó messze lakol . . .

A jóbarátok aztán megbeszélnek egymás közt, hogy hol ebédelnek. Ő már alig számít valamit.

Csattog a patkó. A házak gyorsan vonulnak el a párával befutott kocsiablak előtt. Nagy a sár. A külvárosba értek. Gépiesen számolja a kocsi oldalán levő rézgombokat. Gyönyörű bérkocsi. Ugy ül benne az ember, mint valami spanyolfal mögött.

A kocsi megáll. A talaj nedves és süppedős és az ég olyan szürke! A karsu nyírfák levelei remegnek. Itt az erdő! A pocsolókban eldobott papiros szeletek. Egy fa tövében utálatos, idomtalan valami heyer — talán döglött macska vagy kis kutya.

Megjötték. A szép kis menyecske férje csinos férfi, s kifogástalanul elegánsan van öltözve — arca ki van pirulva. Lábával egy szinehagyott kék selyemszalagot tapos bele a sárba. A segédek megtöltik a fénytelen csövű pisztolyokat. Nagyon vigyáznak magukra, mert a lakcipők könnyen besároznának.

Messziről madárfütty hallatszik — piros fény ott Keleten — távoli fűtyszó.

Ott áll egy kis száraz tisztáson s kezébe veszi a pisztolyt. Olyan jó azt a recézett agyat megmarkolni! Ugy érzi, hogy cilindere félrecsuszott a fején, szeretné is megigazítani, de így is jól van, gondolja.

Halálos csönd.

A legidősebb párbajsegédnek a fölhívása bár rövid szokott lenni, mégis oly kinosan sokáig tart.

— Vigyázz!

Most főlemeli pisztolyát. Ott vele szemben az a másik férfi csak mosolyog s monoklija csakugy ragyog.

— Tüzelj!

Es mintha vastag szij-korbáccsal vágta volna a balmellére, a szemközti álló férfi pedig csak mosolyog tovább a bodor füstkarikák közepette. A párbajsegédek kérdően néznek egymásra.

Most egyszerre nagyon rosszul lett. Hányó ingere van. Majd egyszerre nagyon furcsán kezd inogni, s egész teste reszket. A nyírfák susognak. Hirtelen még egyszer ez a gondolat ciklázik át agyán:

— Az Istenért! . . . Csak talán nem! . . .

De egy láthatatlan vasmarok oly görcsösen szorítja össze a szívet, hogy egyetlen hörgő kiáltással bukik arccal a sárba.

— Éppen a szíve közepén! — szólt a doktor.

Vállvonogatás. Udvarias bucsuzás. — El ne felejtsek, hol találkozunk ebédre! . . . Svájcba? Legjobb lesz a félkilencórás vonattal.

Ezalatt pedig lassan csurog a piros vér és összevegyül az esővízzel.

sához Kőszeghy József főmérnök ur magas engedélyére abszolúte nincsen szükségük. Az egyes parcellák mind nagyobbak azon minimális területnél, a melyre az építkezési szabályrendelet szerint épületet emelni lehet. Erre nekünk az eladások alkalmával vevőink érdekében volt és lesz gondunk, Az építkezési engedély megadása tehát jogosan megtagadható nem lesz.

Tény az is, hogy mi a vízvezetési csőhálózatnak a saját költségünkön leendő meghosszabbítását kérelmeztük és hogy ezen kérelmünk teljesítését a főmérnök ur véleményezte. De vastag valótlanság a főmérnök ur előterjesztésének az a része, mintha ő nem tudta volna, hogy a csőhálózat meghosszabbítása iránti kérelmünknek indokál éppen az szolgál, hogy telkeinken nagyobb számú házak fognak parcellázás útján épülni. Ezt mi kérvényünkben világosan kifejtettük, ezt tehát a főmérnök ur nagyon jól tudta, midőn kérelmünk teljesítését javasolta.

Hogy olcsó lakások fognak épülni a parcellázott területen, ez talán csak nem baj! Hiszen ma, a mikor mindenfelé lakás-uzsoráról beszélnek, irnak, a hatóságoknak a közügy iránti kötelességük megtenni mindent az irányban, hogy a lakásviszonyok olcsóbbá tétessenek. Nem lelkiismeretes közhivatalnok az, ki ezt megakadályozni törekszik.

Titokban parcelláztunk? Ez egyszerűen nem igaz! Annyira nem titokban, hogy a parcellázási munkákat éppen a városi mérnöki hivatalnak két szakközvege által végeztették és végeztetik.

Es gondunk volt és lesz rá ezután is, hogy a közlekedésre meghagyott részek az utca szabályszerű szélességénél keskenyebbek ne legyenek.

A vízvezeték meg van hosszabbítva már a szőlőhegyre; a Kálvária utcán, a Korház utcán, sőt a mi közvetlen szomszédságunkban fekvő Szántó-féle szőlőhegyi villáig is. Ez utóbbi csőnek meghosszabbítását kérelmeztük mi és pedig olyformán, hogy a mi költségünkön lefektetendő fő cső azonnal a város tulajdona lesz, noha annak árát mi fizetjük. A mi a csőhálózat a Szántó-féle szőlőig meghosszabbított, az ugyebár közérdekből helyes volt, véleményezve volt? Ugyanennek csekély meghosszabbítása hogyan lehet most egyszerre közérdekelles? Talán csak nem vagyunk mi sem kevesebb jogu emberek, mint Szántóék?

Felvilágosító soraink közléseért Tekintetes Szerkesztő Urnak köszönetet mondva, maradtunk

Nagyvárad, 1906. szeptember 4-én.

Kiváló tisztelettel:

Nügesz József, s. k. Rodriguez Károly s. k.
Farkas József s. k.

A körösvölgyi pénzhamisítók.

Két éve a hamis ötkoronások egész seregével árasztották el a Körösvölgyét s onnan a hamis pénz bejött Nagyváradra. Ide csak forrásához tért vissza, mert a jeles banda Nagyváradon szerezte be az ötkoronásokhoz a — rezet.

A forráshoz került vissza tegnap az egész jeles banda: a törvényszék előtt feleltek a pénzgártás körül kifejtett tevékenységükért.

Nem kevesebb, mint 15 vádlott vonult be a törvényszékre, köztük a jól ismert *Osváth* familia, *Osváthék* házában csinálták a hamis pénzeket, még pedig akként, hogy *Osváth* né volt a főmester, a fia őrt állott, hogy meg ne lepjék őket, az öreg *Osváth*ot pedig, akinek becsületessége fellázadt a manipuláció ellen, kituszkolták a mezőre. Szántson, vessen, ne alkalmatlankodjék a komoly munkánál. Így készítettek több száz darab 5 koronást, amiért a nagyváradai törvényszék őket felelősségre vonta.

A tanács elnöke *Böhm* Jenő törvényszéki bíró volt. Szavazó bírák: *Ember* Géza, *Themleitner* Gyula. Jegyző: *Ióth* Béla. Ügyész:

Gáthy Bálint. A védői asztalnál négyen is ültek. A jeles *Osváth* familiát dr *Krüger* Aladár, Balogh Sándort dr *Szokoly* Tamás, Balogh Imrét és Balogh Andrást dr *Bertán* Ferenc, *Gliga* Tógyert és *Bódissékat Sarkadi* Imre védte.

A vádlottak majdnem mind tagadtak.

Kállai Sándor, aki a hamisítás igazi mestere volt, mindent tagadott. *Osváth* né sohasem látta, azt sem tudja, hogyan készül a hamis pénz. Előbb azzal védekezett, hogy a vádbeli alkalommal Amerikában volt. Mikor kiderült ennek a valótlansága, akkor jutott eszébe, hogy:

— Csakugyan, akkor *Rimanóczy*nál dolgoztam. Be tudom bizonyítani, hogy soha a munkából el nem mentem *Osváth*néhoz!

Gliga Tógyer, egy kopasz, öreg oláh, menyre-földre esküdzött, hogy ő soha nem hamisított pénzt. Ott akasszák fel azonnal a nagy csillárra, ha valaha is hamis pénzt gyártott.

Ij. *Barkóczy* János mint kovács, a banda egyik mechanikusa volt. Természetesen ő is tagad. *Osváth*nénál mindössze azért járt, hogy egy szivattyus kutat kijavítson.

Osváth Demeter teljesen beismerő vallomást tett. *Kállai*, *Lévai*, *Barkóczy*, *Barna* Tógyer és *Osváth* Péterné otthon, az ő telkesdi telkükön a fa közt csináltak pénzt, ő pedig puskával járt körül és vigyázott. Az anyagot ez anyja vette hozzá, a vételárért ő és *Gliga* Tógyer állottak jól. Mikor aztán a pénz készen volt, akkor kért tőlük belőle, de nem adtak. Erre bosszúból elvette a hamisító gépet és eldugta.

Osváth Péter a papucshős férj típusa. Ő nem tud semmit. Mikor a felesége és a többiek munkához kezdtek, őt elküldték a mezőre, ne látatlankodjék. Egyszer gyanus volt neki a dolog s a feleségének szemrehányást tett. Vesztére, mert kidobták, a felesége meg is verte. Óvatosságból eldugta a gépet, de *Barna* Tógyer visszalopta.

Osváth Péterné kereken és következetesen tagadott mindent. A fia és *Barna* Tógyer szemébe mondták, hogy nála készültek a hamis pénzek. Azokkal szemben is tagadott. Ő semmit sem tud, bár lehet, hogy *Barkóczy*ék a gazban pénzt csináltak.

Lukács Lajos, Balogh András, *Barna* Tógyerné stb. az egész társaság következetesen megmaradt a tagadás mellett.

A tanúk közül *Schreiber* Sámuel vallott terhelőleg. Elmondta, hogyan látta *Kállai*nál a hamis ötkoronást, hogyan üldözték *Kállait*, míg végre elfogták. Az elnök megkérdezte *Kállait*:

— Mit szól hozzá?

— Mit szóljak? Igaz az elejétől végig azzal a különbséggel, hogy nem én szerepeltem benne, hanem biztosan valaki más.

— Hát ezt honnan gondolja?

— Onnan, hogy olyan fekete sötétség volt akkor, hogy meg nem lehetett ismerni az ember ábrázatját.

— Ej, de ha maga nem volt ott, honnan tudja akkor, milyen volt az idő?

A tanúk kihallgatását tegnap befejezték; ma délelőtt a bűnjelek felmutatása s a perbeszéd következnek, melyek után mára az érdekes ügyben ítélet várható.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **A király a hadgyakorlatokon.** Teschenből jelenti egy táviratunk: A király ma reggel fél 7 órakor kocsin a gyakorlótérre indult Punzau irányában.

* **Az Országos Katolikus Nagygyűlés** intéző bizottsága lázasan dolgozik a programkiegészítésen, hogy azt lehetőleg sokoldalúvá és tartalmassá tegye. Az irodalmi szakosztály programját az Országos Pázmány Egyesület állítja össze. E program értelmében a nyilvános ülésen dr *Prohászka* Ottokár székesfehérvári püspök fog beszélni a keresztény sajtóról. Az irodalmi szakosztály ülésén fővárosi írók fognak szólni, a vidéki sajtó ügyében tartandó előadásra pedig dr *Krüger* Aladárt kérték fel.

* **Uj anyakönyvvezetők.** A belügyminiszter Biharvármegyében a nagymarosi anyakönyvi kerületbe *Tildán* Sándor körjegyzőt anyakönyvvezetővé, továbbá a poklosteleki *Bágyi* Ernő állami tanítót anyakönyvvezető helyettesé nevezte ki.

* **A szatmári püspök felszentelése.** Mint nekünk Kalocsáról írják, *Boromissa* Tibor dr uj szatmári püspöknek püspökké szentelése szeptember 23-án, vagy 30-án lesz Egerben.

* **A magyar irodalom új egyetemi tanára.** Rövid idő alatt immár másodszer árvult el a magyar irodalom tanszéke a budapesti egyetemen. Előbb *Gyulai* Pál nyugalomba vonulásával, másodszer a tragikus sorsu *Széchy* Károly halála tette szükségessé az újra való betöltést. Mint értesülünk, erre a tanszékre az egyetem tanácsa dr *Dézsi* Lajost, az egyetemi könyvtár őrét ajánlotta kinevezésre. *Dézsi* érdemes munkása a magyar irodalomtörténetnek. Tanulmányaiiban főleg a középkori magyar literatúrával foglalkozik és egyik könyve, *Szenczi* Molnár Albertől egyik legjobb irodalomtörténeti monografiánk. Kinevezését tudományos közökben nagy örömmel fogadják. Az arról szóló királyi kézirat legközelebb megjelenik a hivatalos lapban.

* **XIII. Leo temetése.** Rómából jelentik: XIII. Leo pápa holttestét október hó 1-én fogják nagy gyászszertartások között átszállítani a lateráni bazilikába, ahol örök nyugalomra fogják helyezni a bazilika kriptájában. A kriptát hir szerint *Rampolla* bíboros, XIII. Leo volt államtitkára fogja beszentelni.

* **Felfüggesztett rendőralkapitány.** Szegedről jelentik: A város polgármestere felfüggesztette állásától dr *Temesváry* Géza városi rendőralkapitányt, mert főnökétől az a jelentés érkezett hozzá, hogy *Temesváry* elhanyagolja szolgálatát és megbizhatatlan. A felfüggesztés városszerte feltűnést keltett.

* **Megfelebbezett közgyűlési határozat.** Az augusztus 30-án lezajlott rendkívüli közgyűlés határozatát tegnap *Kriszta* Sándor megfelebbezte. Felebbezésében a honvédelmi apródiskola negyedik alapítványos helyének *Pénzes* János által történt betöltését kifogásolja. Felhossa, hogy ellenkezik az alapító intenciójával, melynek célja az volt, hogy a szegénysorsu polgárok fiai előtt lehetővé legyen téve a katonai pályán való kiképzetés. De még ellenkezik a közgyűlés határozata a honvédelmi miniszter egyik leiratával, mely a következőket mondja: „... a hadapródiskolában a közvetlenül polgári életből belépni óhajtok nyerve kiképzést, oly ifjak bemutatását, akik valamely honvédnevelő intézetnek már növendékei, el nem fogadom...”. *Pénzes* János pedig már növendéke a hadapródiskolának. A közgyűlés határozata tehát a jövőre nézve precedens volna a fizető növendékek előtt és akkor elveszne az alapítvány célja. A felebbező az esetben, ha a miniszter elutasítaná a közgyűlés határozatát, ajánlja *Suchentrunk* Jánost jelölni. A felebbezést fel fogják terjeszteni a miniszterhez.

* **A főreáliskola Veni Sanctója.** A nagyváradai állami főreáliskolában befejeződtek a beiratkozások s már tegnap, kedden, e hó 4-én meg is történt az iskolai év ünnepélyes megnyitása. Az ifjuság hosszú sorban vonult a Szent László templomba a tanári kar képviselőjében Stauber József, igazgatóval és Petry Gyula, Obendorf Károly, Dr. Tóth Mihály, Vidovits Béla, Dr. Visnya Aladár, főreáliskolai tanárokkal, a hol a tanév megkezdéséhez Isten segítségül hívása, Veni Sancte után jelen voltak a szentmise áldozat bemutatásánál, melyet Mellau István, főreáliskolai hittanító, tartott s az ifjuság a Hymnus lelkes éneklésével fejezték be. Ezután visszatértek a főreáliskolába, hogy minden növendék elfoglalja osztályában helyét, leírja órarendjét s meghallgassa a középiskolai tanulónak a tanintézet szabályaiban felolvasott teendőit. Az előadás ma megkezdődik.

* **A kassai honvédszobor leleplezése.** Kassáról jelentik: a 9-ik honvéd zászlóalj örök emlékére közadakozásból emelt »Honvédszobor« szept. 9-iki leleplezésére erősen folynak a készülétek. Megjelenésüket megígérték a képviselőház, a főrendház tagjai is.

* **A szén újabb drágulása.** Hirt ed-tunk arról, hogy Bécsben a szén árát husz fillérrel emelték. Mint tudósítónk közli, a bécsi szénkereskedők tegnap értekezletet tartottak e tárgyban, amelynek során kiderült, hogy a szén-nagykereskedők által kötött kartell utján e hó 15-étől kezdve ismét öt százalékkal fogják emelni métermázsánkat a szén árát.

* **Készülnek a megyei műtárgyak.** A vállalkozóknak kiadott megyei műtárgyak készítéséről ez ideig egy helyről érkezett jelentés, azonban már minden fele folynak a munkák, még pedig serényen, hogy még a tél előtt elkészüljenek vele. A belényeslunkai uton a műtárgyak már javarészen elkészültek. A vállalkozó az erről szóló jelentésében kéri is a vármegyét, hogy részére 1700 koronát utaljon ki.

* **Névváltoztatás.** Kiskoru Stern Hermina nagyváradai lakos családi nevét belügyminiszteri engedéllyel Szóké-re változtatta.

* **Az interlaki gyilkosság.** Párisból jelentik: Az interlaki gyilkosságról még a következő részleteket jelentik. A merénylő nő az öreg ur mellett ült, aki ujságot olvasott. A sebesült öreg ember felemelkedett, de már a másik percben halva rogyott össze. A nő még néhány lövést tett a földön fekvőre. Mikor megtartották a nőt, vigan mosolygott. Mikor megtudta, hogy tévedett, részvétét fejezte ki a családnak. A gyiskosnőt gondosan őrzik, nehogy öngyilkosságot kövesen el. Kísérője nyomtalanul eltűnt.

* **Levélgyűjtő szekrények.** A miniszter rendelkezése, mely szerint minden község tartozik magának egy postai levélgyűjtő szekrényt beszerezni, most egymásután érkeznek a jelentések, hogy az előjárók annak eleget tettek. Legutóbb az érmihályfalvai főszoigabíró jelentette az alispánnak, hogy Vasad községe szerezte be a levélgyűjtő szekrényt. Már alig van néhány község, amelynek ne lenne postaszekrénye. A főszoigabírák egymásután sürgetik az előjárókat, hogy ha esetleg még nem rendelkezének ilyen szekrényekkel, azt rövid időn belül szerezék be.

* **Rozzant jegyzői lak.** Görbed községéből tegnap érkezett be a képviselő testület határozata, mely a jegyzői lak újjá építését mondja ki. A határozatban oly siralmas színezetben van feltüntetve a jegyző lakása, hogy az hihetetlen. A falat minden oldalról megvannak repedezve, vastag gerendákkal megtámasztva. A tetőzet rongyos, korhadt, az eső beesik rajta. A határozatot jóváhagyás vé-

gett küldték be, mely a fentiek alapján bizonyára nem fog elmaradni.

* **A Washington-szobor leleplezése.** Teljesen készen áll a nagy amerikai államférfi szobra. A napokban az ércöntőből kiviszik a ligetbe, ahol a talpazatot már elébb felállította a szobor alkotója, Bezerédi Gyula. A szeptember 16-iki leleplezésre nagyban folynak az előkészületek. Igen sok amerikai város polgármesterével képviselteti magát a leleplezési ünnepélyen, melynek végleges programját a napokban állítja össze a szobor-bizottság.

* **Megörült állomásfőnök.** Kassáról jelentik: A vasuti állomásfőnök helyettesén, Medgyesi Arpádon néhány hónap óta a téboly jelei mutatkoztak. Az elmúlt éjjel aztán teljesen kiűtött rajta a téboly. A mentők a megfigyelő osztályba szállították.

* **Hymen.** Ma délelőtt 11 órakor vezeti a váradvelencei róm. kath. templomban oltárhoz dusesdi Középegy Kálmán méhesi földbirtokos Farkas József földbirtokos és kertészeti telep tulajdonos bájos és szép leányát Erzsikét. A fiatal pár az esküvő után nász-utra indul.

* **A petrozsényi bányászstrájk.** Petrozsényből táviratozzák: Tegnap este az aninózsai munkatelepen Venczel Gusztáv vállalkozó munkásai munkába állottak. Ezt megtudta Both Alajos, aki több társával a munkásokra rohant, őket megverte, mire azok elszéledtek. A szolgabíró Bothot 14 társával együtt letartóztatta és az ügyészségnek átadta. A köszénbánya igazgató-sága ma a következő hirdetményt bocsátotta ki: A királyi bányakapitányságnak tegnap közzölt határozatával a szünetelő munkásainknak a hatóság elbékeltetés eredménytelensége után e hó 5-éig, szerda estig határidőt engedélyeztünk arra, hogy a munkát ismét felvegyék. E határozat értelmében ama munkásaink ellen, akik a megjelölt időpontig munkába lépnek, munkamegtagadás címén fegyelmi eljárást nem indítunk. E határozatra való hivatkozással felhívjuk az összes szünetelő munkásainkat, hogy legkésőbb szerda estig, az áldatlan munkanélküli állapotnak véget vetve, álljanak munkába. Együttal értesítjük összes munkásainkat, hogy a munkarendszabály 20. §-a értelmében mindazokat a munkásokat, akik szerda estig munkába nem állanak, elbocsátottnak fogjuk tekinteni és az e módon elbocsátott munkások a társáda alapszabályainak 26. §-a 6. pontja értelmében elvesztik a társáda nyugalapjával szemben fennálló igényeiket. E hirdetmény a bányászok között nagy nyugtalanságot keltett, mert a társáda igényeinek esetleges elvesztésével egész jövőjük kockára van téve. A munkások és a bányai igazgatóság között folyó kemény harc dacára a békétárgyalások nem szünetek meg és így még mindig kilátás van arra nézve, hogy a megegyezés létrejöjjön.

* **A legporosabb ut.** Városunknak egyik legforgalmasabb s legnépesebb utcája a Körözs-utca. Eppen a rendkívül nagy vásári forgalom miatt a Körözs utca alsó részét egy deciméter vastagnyi porréteg fedi. Az a vastag porréteg csak akkor fedi be az utat, amikor a szekerek közlekedése egy-egy pillanatra szünetel. Amikor azonban a szekerek végtelen sora le és fel megindul, akkor a vastag porréteg fölemelkedik a levegőbe és csaknem lehetetlenné teszi a tüdővel lélegző emberek közlekedését. Az emberek nagy zöme orra elé tett zsebkendővel mozog az uton, ha már nem tudja azt az utcát elkerülni. Azonban nem csak az utcán járók egészsége van veszélyeztetve a porfelhő által, hanem a szobák levegője is. Az ablakokat szellőztetés céljából ilyen nagy hőség mellett ki sem lehet nyitni a por-

miatt. Igen sok lakó kényszerítve van ablakát csaknem egész nap csukva tartani. Locsoló kocsinak hire-hamva sincs, talán még nem is ismerik az ottani lakók, hogy mint néz ki egy ismerő kocsí. Erre a türbetetlen helyzetre, amely a közönség igényeit nemcsak hogy ki nem elégíti, de egészségét egyenesen veszélyezteti, fölhlvük az illetékes hatóság figyelmét. Hisszük, hogy orvoslást nyer e baj, különösen most, mikor az egész társadalom csatasorba állott a tuberkulózis bacillusok kiirtására.

* **Törpe ujoncjelölt.** Ritka érdekes látogatói voltak tegnap délután a városházának. A most érkezett cirkusz apró művészei, egy 7 tagból álló törpe karaván járt fent a rendőrségnél és a katonai ügyosztálynál. A hivatalok egyhangú csendjét egy pillanat alatt felváltotta a látás-futás, folyosóra tödült hivatalnokok kíváncsian bámulták a természet nagy csodáját ezekben a kicsi emberekben. A kis törpéket sokkal nagyobb izgatottság fogadta, mint valami magas személyiség látogatását. Nemzeti parasztviseletben debütáltak a kis emberek. A kik nem nagyobbak egy 3-4 éves gyermeknél, csak a vonások idősebbek rajtuk. A cirkuszban is bizonyára érdeklődés fogadja őket. Szinte komikus, hogy ezen törpék egyike, Dudek Mihály katonai sorban lévén, jelentkezés végett állt elő a katonai ügyosztálynál s a napokban pótsorozás elé lép.

* **Cirkusz Nagyváradon.** Tegnap este kezdte meg előadásait Lipót K. cirkusza a Nagypiac-téren. Mintegy 22 számból álló produkcióját óriási közönség nézte végig. A tegnap esti előadásból ítélve a hírek, melyek megelőzték a társulatot, egy cseppet sem túloztak. Mesésen idomított lovaival óriási tapsokat aratott minden lovar. Nagy derűtséget keltett számtalanszor a két bohóc, akik az egyes számok pihenői alatt is szórakoztatták a közönséget. A hajmeresztő légtorna mutatványok, az ügyes és merész, mondhatni vakmerő lovasok úgy a nők, mint a férfiak, méltán megérdemelték a sok tapsot, melylyel a nagyszámmal megjelent közönség a porondra hívta őket. A két kerékpáros bravuros mutatványait, a drótművész úgrásait zúgó tapssal honorálta a közönség. Ma változatos műsorral jönnek ígérkező előadást fognak tartani, mely bizonyára nem marad a tegnapi mögött. Az előadás alatt a cirkusz saját zenekara játszik.

* **Munkás szerződés-kötések.** Munkás szerződést kötöttek az 1906 év szeptember 3-ig a törvényhatósági munkás közvetítő előtt: Schenker Endre Nagyvárad 28 ember. Kanuszó György Verpelét 19, Latin szert. Káptalan Iklód Pta 31, Rósenfeld féle köszénbánya Rév 6, gróf Breimer örökösei Zselitz Pta 66, Emődi testvérek Nagy Szécsény 19, Léderer testvérek T. Földvár 19, gr. Blankenstein Pál Füzesgyarmat 61, Polgár Ödön Szeghalom 9, Schwart Gyula B. félegyháza 34, Emődy Testvérek Nagy Szécsény 23, Rósenfeld és Gara Telekhát pta. 16, Léderer Artur és Károly Csóka pta 50, Polakovits Mátyás Rudna 34, Jakabfi Dezső Dévaványa 15, Schwart Ferenc Fancsika pta 37, Polgár Ödön Szeghalom 6, Borszik István Csehi 6, Schwart Márton Csirkó pta 39, Rósenfeld Salamon Középhát pta. 35, Gyémánt Sámuel ürműház pta. 20, Fleischer Ignátz Kenéz pta. 31, Papp Elek Karczag 14, báró Springer Mária Füzesgyarmat 44, Schwart Gyula Pankota pta. 75, Jakabfi Dezső Ecség pta 36, Nyitray Jenő Cséffény pta. 11, Grósz Zsigmond Ladány pta. 85, Grósz Zsigmond Gátaly pta. 34, Papp Elek Karczag 19, Mezey Ödön Hencida 37, Schwart Ferenc Fancsika pta. 550, Schwart Ferenc bölcsei pta. 487, Uradalmi igazgatóság Obéba pta 20, Hadnel József Nagy Szénás 30, Schwart Márton Cinkó pta 93, Gr. Károlyi Gyula örökösei Nagy Szénás 42, Schwart Bertalan m. homorod 208, Lichtmann Mór kerek tiszta pta 14, Feiler uradalom Szakál pta 56, Feiler József szeghalom 33, Lat. szert Káptalan Óssi puszta 22, Gyungyerszky István Bács Szt. tamás 12, Krón Dénes Macskás pta. 20, Szt. nyám Simon 5, Feiler József Komádi 20, Tirsch

Jakab p. Ladány 20, báró Springer Mária Füzegyarmat 20, Haraszi Sándor b. Csaba 40, Pojári gazdaság II, Nádudvar, 5, Schwartzt Bertalan Homorod puszta 60, Guttmann János györgytaló puszta 52, Fleischer Ignátz Kenéz puszta 25, Lichtmann József Karcsag 30, Gróf Károlyi Erzsébet apó Szántó 37, Feiler József p. Telky 20, Torkos László Nagy Szénás 22 Lat. szert. Káptalan Iráz és Pta, 23, Fisch Jakab p. Ladány 9, Schwartzt Lajos Okány pta. 1, Grósz Zsigmond Dávaványa 30, Ungár Gábor Dávaványa 20. Összesen 3056.

x Az Amerikai Áruház Nagyvárad és vidéke előkelő közönségének találkozási helye, hol kellemes szolid kiszolgálás van, óriási nagy a raktár minden cikkben. Az árak pedig igazán meglepő olcsók.

TANÜGY.

Az iskolai értesítőkről.

II.

(4.)

Katholikus intézeteink.

Ami a tanári kar tudományos munkásságát illeti, erről csak a nagyváradi értesítőben találunk említést. Elég szűkszavú ugyan ez is, amit az ezuttal helyén nem levő szerénység rovására írunk, annyit mégis látunk belőle, hogy az illusztris tanítószerzet váradi rendtagjai a lefolyt tanévben is példás és értékes irodalmi tevékenységet fejtettek ki szabad óráikkal. *Novotny S.* Alfonz házfőnök-igazgató ferdiában s átdolgozásban »Szent Norbert« címen igen becses dolgozattal gazdagította a magyar hitbuzgalmi irodalmat. A szimpatikus előadásu, szubtilis munka — szeretjük hinni — a mi olvasóközönségünknek is jó ismerőse. Nagyobb szabású tudományos munkálatokat végzett *Károly Irén dr* fizikai és *Tóth-Szabó Pál dr* a történelmi terén. Az utóbbi köztudomás szerinti »Szatmári György primás« címen irt könyvet, amely a Magyar Tudományos Akadémia segítségével a Magyar Történelmi Társulat kiadásában jelent meg. Irodalmilag serényen működtek még *Szmetka L.* Odön és *Ujlaki Rezső*.

Mindez derék dolog. És szeretjük hinni, hogy a főgimnázium értesítője jövőre a szerzetes tanároknak egyre fokozottabb mérvű tevékenységéről fog beszámolni — a katolikus sajtóban és irodalomban folytatott cikkezések és tudományos munkálkodás alapján.

Nincs említés az értesítőben a tanári kar társadalmi, katolikus közéleti működéséről. Pedig ilyen tekintélyes, nagynevű katolikus tantestület hogynem fejtett volna ki ilyet az elmúlt iskolai évben is! Azért hát csak föl kell azt tüntetni mások okulására.

Katholikus egyesületeink pártolását illetőleg a következő adatokkal szolgál az értesítő: *Novotny S.* Alfonz igazgató a Szent-István-Társulat rendes, a Nagyváradi Katolikus Kör választmányi, a Nagyváradi Katolikus Legényegylet alapító- és választmányi tagja. *Pász Sándor* a Nagyváradi Katolikus Legényegylet alapító- és választmányi tagja. *Beke Boldizsár* a Szent-István-Társulat rendes s a Nagyváradi Katolikus Legényegylet alapító-tagja. *Mártoucsik A.* Alajos a Nagyváradi Katolikus Legényegylet választmányi tagja. *Tóth-Szabó Pál dr* a Szent-István-Társulat rendes tagja. *Szilágyi Dózsa* az Országos Pázmány-Egyesület alapító-, a Nagyváradi Katolikus Kör alapító- és választmányi, a Szent-István-Társulat rendes tagja. Ellenben 11 szerzetes-tanáról nem látjuk feltüntetve, hogy valamely katolikus egyesületet legalább a tagságával támogatna.

A belényesi görög katolikus főgimnázium értesítője a tanároknak az intézetben kívül tanulmányi részben görög katolikus iskolákban s internátusoknál teljesített lelkipásztori és pedagógiai munkásságáról megemlékezik ugyan, de a tanárok tudományos, irodalmi, közéleti munkásságára egy betűvel sem terjeszkedik ki.

Pedig bizonyára volna rá anyaga. Hiszen, hogy mást ne is említsünk, magunk is tudjuk minő ambiciózus munkásságot fejtett ki például *Kupár Rezső* az Alkotmányban s a mi lapunk hasábjain a lefolyt iskolai év alatt; az a szép előadás pedig, amelyet oly nagy hatással tartott meg a Katolikus Liceum nagybőjti estélyén »A románok és a szociáldemokrácia« cím alatt — különben omatban is megjelent — sokáig emlékezetes marad Nagyvárad katolikus társadalmára előtt. Több-kevesebb felemlítésre méltó szellemi munkát a tanári kar többi tagjai is végeztek, mindenesetre az iskolán kívül.

A gyulai főgimnázium is csak rövidke fejezetben foglalkozik a tanári kar tevékenységével, *Korponay István* tanár »Az éjfélt nap vidékein« címmel utirajzot irt s kiadta külön könyvecskében. A tanárok közreműködtek a város egyesületi életének fölvirágoztatásában. A katolikus egyesületekről azonban itt éppen egy nem történik említés egy hanggal sem, mint a belényesi értesítőben.

Nehogy pedig belátás hiányáról vádoltassunk, hangsúlyozni kívánjuk, hogy mi nagyon jól tudjuk azt, mennyire lefoglalja a professzor-embert az iskola, majd a tudományos munkásság. Annyit mégis megtehet, hogy a katolikus közéletben legalább egyesületi tagság erejéig részt vesz. Es ha megteszi, hiba, amikor az értesítő ilyesmit elhallgat.

Említés nélkül nem maradhat, hogy *Butean János* belényesi főgimnáziumi igazgató, volt országgyűlési képviselő kanonok lett, *Kertész Miksa* és *Ponty Kelemen* tanárok harminczéves tanárságukat töltötték be az elmúlt tanév folyamán.

Lássuk már most a tanárok működését az ifjuság között az iskolában. Hiszen java részben ezen fordul meg a tanévek egész története.

Egészen természetes, hogy a tanulók vallásérköcsi élete mindhárom intézetben különös ápolásban, feltű gondozásban részesült. A tanulók, amíg az idő engedte naponkint, a téli időszak beálltával pedig vasár- és ünnepnapokon misét s az utóbbi alkalmakkor szentbeszédet és litániát is hallgattak. A nagyváradi és gyulai főgimnázium katolikus tanulói a tanév folyamán négyszer, a belényesi főgimnázium római és görögkatolikus növendékei háromszor gyóntak és áldoztak. Husvétii ekzericiumot mindhárom intézet tartott. A gyulai főgimnáziumnak élőrózsafüzértársulata van, amelynek a tanárok is tagjai. Ez bizony épületes dolog.

Szeretjük hinni, hogy a főgimnázium előre haladtával — osztályok tekintetében — most már a legközelebbi időn belül kialakul belőle a Mária-kongregáció.

Ezt az áldásos és rendkívül szükséges intézményt ugyanis legnagyobb sajnálatunkra eddig még egyik intézetünkben sem látjuk a három közül. Különösen nélkülözzük pedig az oly előkelő nivón álló, régi, népes premontrei főgimnáziumban! Tudjuk ugyan, hogy vannak ennek az intézetnek tanulói, akik a kebelén kívül főnálló, virágzó Máriakongregáció tagjai. Ez azonban nem hat ki a tanulók egyetemére. Mi tehát ezzel a körülménnyel be nem érhetjük.

A vallásérköcsi állapot ismertetésénél nem hagyhatjuk szó nélkül azt a szelid, közvetlen hangot, amellyel az értesítőnek ezt a fejezetkét a gyulai évkönyv az ismert sablonokat messze felülhaladó módon kezeli. Az a passzus, amelyet ez a cikkely a mindennapi szentmishallgatásról mond, lelkiolvasmányoknak is beillik. Hálás szavakkal említi meg ugyanaz a rovat, hogy *Wenckheim Krisztina* grófnő, az intézet egyik alapítója és állandó jótévedője *X. Pius pápától áldást hozott Rómából jövet* a főgimnázium tanári karára és ifjuságára.

A fegyelmi állapot a nagyváradi és gyulai főgimnáziumban jó, a belényesiben általában véve kielégítő.

Iskolai ünnepélyeket szép számmal tartott mindhárom intézet. Az aradi vértanúk emléknapját s március idusát megülte a nagyváradi és a gyulai főgimnázium; a belényesi nem.

Itt április 11-ét ünnepelték, amelyet egyébként a gyulai főgimnázium is megtartott parázs hazafias programmal Erzsébet királyné emlékeztére mindenütt volt iskolai ünnepély. A nagyváradi főgimnázium megünnepelte Vörösmarty, Toldy és Arany emlékeztét is s matiné rendezett a segítő-egylet javára. A belényesi főgimnázium iskolai ünnepélyt rendezett a király nevenapján, valamint a koronázási évfordulón, *Radu Demeter dr* püspök nevenapján, ugyasintén *Pável Mihály* néhai nagyváradi püspök, nemkülönben *Vulkán Sámuel* az intézet alapítójának emlékeztére is. Az ünnepélyek programját azonban nem közli a belényesi értesítő. Pedig kár. Igy mindössze annyit látunk, hogy a boldogult *Pável* püspök emlékeztét *Pável Konstantin dr* tanár méltatta beszédben, amelyet az értesítő egész terjedelmében közöl ugyan, mi azonban — románul lévén — jóformán egy szót sem értünk belőle.

Tanyai iskola. Mocsár és Simonkerei tanyákon felsőbb rendeltetűre most iskolát fognak építeni, mivel a közeli községek utjai oly rossznak, hogy különösen tél idején az odaváló iskolákba való járás a tanyai gyermekekre nem csak terhes, de veszélyes is. Most a nagyszalontai képviselőtestület határozatilag mondta ki, hogy a tanyákon 500 koronáért telket vesz, melyen felépítik az iskolát. A határozatot most terjesztették, be az alispánhoz jóváhagyás végett.

TÁVIRATOK.

A francia püspökök teljes ülése.

Budapest, szept. 4. (Saját tud. táv.) Párisból jelentik: Ma kezdődött meg a francia püspökök II. teljes ülése. A pápa teljes titoktartásra kötelezte az összes résztvevőket. Ez intézkedés azért történt, mert az első ülésről annak idején a lapok kőszá leleplezéseket közöltek. A püspökök naponként két ülést tartanak. Azt hiszik, hogy a II. teljes ülés szeptember 8-ig véget ér. A teljes ülés a kulturális megalkotásának utjáról és módjáról tanácskozik.

White látogatása Bülownál.

London, szept. 4. White Sidney Nordey szigeten meglátogatta Bülow herceget, aki beszélgetés közben rátért a fridrichshofi uralkodó találkozására is. A herceg azt mondta, hogy a találkozásra terjesztett hírek nagy részét a kánikulai hőségnek kell tulajdonítani. A lapok főszerkesztői most szabadságon vannak s helyetteseik buzgalmukat akarták bemutatni. Valószággal Kronbergben semmiféle politikai kérdéssről nem volt szó és pedig ezért, mert ilyen kérdések Németország és Anglia közt nem állanak fenn. A két uralkodó találkozása nagy lépést jelent a két nemzet között fennálló félreértések eloszlatásának utján.

Az orosz forrongás.

Pétervár, szept. 4. Stolipin miniszterelnök felesége a minapi merénylet által előidéztet izgalomtól veszedelmesen megbetegedett. Az orvosok le is mondták életéről.

Pétervár, szept. 4. Szibériában nagy zendülés tört ki. Véres összeütközések voltak melyben nagyon sokan megsebesültek.

Pétervár, szept. 4. Szibériában ijesztő mértékben terjed a katonai zendülés. Egész csapatok tagadják meg az engedelmisséget. Irkutzkban a zendülő katonák véres harcban keveredtek a hű csapatokkal. Sok tisztet megölték.

Odessza, szept. 4. A rendőrség itt egy katonai terrorista szervezetet fedezett fel, amely élénk összeköttetésben és sűrű levelezésben állott az orosz forradalmi párt bizottságával. A

szervezet 14 tiszt tagját és egy ezredorvost le-
tartóztattak. Ez utóbbit azért, mert egy titkos
katonai gyűlésen elnökölt.

London, szept. 4. Pétervárosról jelentik,
hogy Maniloff orosz faluban egy lázadó paraszt.
tömeg élén a papjával megtámadott 10 rendőrt.
A rendőrök a tömeg közé lőttek. A töme-
get vezető pap megsebesült, 17 embert letar-
toztattak a lázadók közül.

NYILTTÉR.

Helyi és vidéki telefon 217.
Iskolás gyermekeknek
Cipő, kalap, fehérnemű
s egyéb alsó ruházati
cikkek a legolcsóbban sze-
rezhetők be.
Leitner Lázár
üzletében.
NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.
Alapított 1878.

Bercencei szilvát

pálinkafőzésre, hektolite-
renként *hat koronáért*
vásárol az Érmelléki részv.
társaság, Nagypiac-tér 10. sz.

1739.

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűnügyi regény. — 13.
Írta: Fergus Hume.
— Angolból. —

— Csupa hitvány személy! — tört ki mrs
Hableton méltatlankodva; — egyik sincs tisz-
tességesen felöltözködve. Valahányszor törülget-
tem a port, mindannyiszor szégyeltem maga-
mat. Szóltam is miattuk mr Whytenek, de ő
kinevetett.

— Hja! a fiatal emberek mind ilyenek!
— felelte mr Gorby vállat vonva, s megállt a
"könyvtár" előtt.

— Zola és Maupassant, — mondta elgon-
dolkozva, s levett egy regényt a polcról. —
Ugy látom az olvasmányokban se igen volt
válogatos.

E pillanatban kiötl kopogtak, amire mrs
Hableton rögtön izgatottan ugrott föl mialatt a
detektív gyorsan visszatette a regényt.

— Lehet, hogy mr Moreland, — mondta

a háziasszony. — Én hozzám nem igen szoktak
jönni vendégek: s ha ez csakugyan mr More-
land. hát akkor egyenesen ide vezetem.

Gyorsan kiment s a detektív hallotta, hogy
valaki — egy férfi — azt kérdezi, itthon van-e
mr Whyte?

— Nincs itthon, uram, — felelte mrs
Hableton; — de van itt egy ur, aki szintén ke-
res. Talán be tetszik menni hozzá?

— Egy kicsit bemehetek — felelte a ven-
dég s a következő pillanatban, már be is
nyitott.

Magas, karcsú fiatalember volt, szőke haj-
jal, bajusszal, csinos arccal, elegáns ruhában,
s igazán előkelő, hanyag modorral.

— Hol lehet mr Whyte ma éjjel? — kér-
dezte, beülve az egyik karosszékre és figye-
lemre se méltatva a detektívet.

— Nem találkozott vele a napokban? —
kérdezte a detektív hirtelen.

Mr Moreland pár pillanatig arcátlan meg-
lepetéssel nézett a kérdezőre, mintha azon
tűnődne, hogy feleljen-e neki vagy sem. Végre
lassan huzogatva le a keztyűjét, elszánta magát
a válaszra és ásitozva így szólt:

— Nem találkoztam vele, mert a héten
nem voltam Melbourneban. Csak ma este jöt-
tem haza, s ezért több, mint egy hete, nem lát-
tam őt. De miért kérdezi?

A detektív nem felelt, hanem elgondol-
kozva nézett a fiatalemberre.

— Remélem, — szólott mr Moreland ha-
nyagul, — már elég jól megnézett és máskor
is meg fog ismerni, ha találkozunk; de már
most én is szeretném tudni, hogy kicsoda ön
és mit akar?

A detektív odaállt a gázlámpás alá és nyu-
godtan mondta:

— A nevem Gorby és detektív vagyok
Ah, valóban? — szólott mr Moreland és
hidegen nézte végig a detektívet tetőtől-talpig.

— Talán Whyte megszóktette valakinek a
feleségét? . . . Tudom, hogy voltak ilyen
gyöngéi.

Mr Gorby a fejét rázta és óvatosan azt
kérdezte:

— Tudja, hol találhatja meg mr Whytet?
Moreland föl kacagott:

— Nem én, — mondta könnyedén; —
ámbar gyanitom, hogy itt lesz valahol a közel-
ben, mert ez a tanyája. De ugyan mit vétett az
öreg? Higgye el, semmi se lep meg, mert min-
dig bogaras ember volt és . . .

— Rendesen fizetett, — vágott közbe mrs
Hableton.

— Nagyon irigylendő tulajdonság, — gu-
nyolódott mr Moreland, — amellyel én, félek,
soha sem dicsekedhetem. De még most se va-
gyok tisztában, hogy mire való ez a sok be-
széd. Mi történt Whyte barátommal?

— Meghalt! — felelte mr Gorby hirtelen.

Egy csapásra vége lett mr Moreland
közömbös hanyagságának; szinte ijedten ugrott
föl ültéből és gépiesen ismételte:

— Meghalt? . . . Mit jelent ez?

— Azt jelenti, — felelte a detektív, —
hogy mr Whyte Olivért meggyilkolták egy
bérkocsiban.

Moreland bambán rábámult a detektívre
és végigsimította a homlokát.

(Folyt. köv.)

SPORT.

Céllövés. A nagyváradai polgári lövöldét
ben 1906 augusztus hónapban megtartott lövé-
szeteken a kilőtt 1670 lövés közül kört
talált 1152, 6548 kör, 217 tarack, 65 mély és
2 szeg lövéssel. 1 szegét lőtt Kálmán Sándor
és 1 szegét Knauer Károly. 12-ös körbe lőttek:
Török László 9, Knauer Károly 5, Mezey
Mihály 3, Kálmán Sándor 3 és Vomácska
József 1-szer. 11-es körbe Török László 12,
Mezey Mihály 10, Knauer Károly 10, Kálmán
Sándor 10, Vomácska József 1 és Anfricht
Alajos Debrecenből 1-szer. Tarack lövések:
Török László 72, Mezey Mihály 48, Knauer
Károly 44, Kálmán Sándor 41, Vomácska

József 11, Anfricht Alajos Debrecenből 1. Díja-
kat nyertek: Mély lövésekre: arany díjat
Kálmán Sándor ékszerész, ezüst díjakat Knauer
Károly és Török László. Körlövésekre: ezüst
díjakat Török László és Mezey Mihály.

KÖZGAZDASÁG.

Kedvezményes vasuti jegyek a III orsz.
szőlészeti és borászati kongresszusra. A m. kir.
keresk. miniszter megengedte, hogy a folyó évi
szeptember hó 16. és 17. napján *Nagyváradon*
tartandó kongresszusra utazó tagok a m. kir.
államvasutak és kezelésük alatt levő helyiér-
dekű vasutak tekintetbe jövő vonalain, a lak-
helyükhöz legközelebb eső vasuti állomásról
Nagyváradig és vissza gyors, személy vagy ve-
gyes vonalakon a szomszédos forgalmi viszony-
latok kizárásával az I. és II.-ik kocsiosztályban
a használandó vonatnemek megfelelő menet és
jövételkor külön-külön váltandó közvetlen ala-
csonyabb kocsiosztályú rendes áru egész menet-
jeggyel, a III. kocsiosztályban pedig személy
és vegyes vonatokon a II. osztályú féláru ked-
vezményes jeggyel utazhassanak. Budapestén
átvezető utazásnál Budapestről a rendel-
tetési állomásra vagy viszont a kedvezményes
áru jegy ugyancsak külön-külön váltandó meg.

A jegyeket a Máv. igazgatósága kellő mennyi-
ségben a kongresszus központi irodájának, a
Magyar Szőlőgazdák Országos egyesülete igaz-
gatóságának rendelkezésére bocsátotta, amely
azokat a kongresszusra jelentkezett tagok részére
szeptember hó 6-án küldi meg, az azonnal
jelentkező tagoknak pedig szept. 12-ig azonnal
expediáltatja, de ezen időn túl csak a központi
irodába személyesen vehetik át a kedvezmény-
es vasuti jegyek.

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 4.

Oszták hitelrészvény	— — —	678	—
Magyar hitelrészvény	— — —	796	—
Leszámitoló bank	— — —	506	—
Rimamurányi	— — —	525	—
Oszták-m. állam vasutirészvény	— — —	670	—
Közuti vasut	— — —	594	—
Városi villamosvasut	— — —	32750	—

A gabonatőzsde határideje

Budapest, szeptember 4.

Buza okt.	— — —	14:30	—	14:32
Rozs okt.-re	— — —	12:28	—	15:30
Tengeri szept. 1906	— — —	11:92	—	11:22
Zab apr.-ra	— — —	—	—	12:84
Repeze aug.-ra	— — —	32:50	—	10:32

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 szept. 4. én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	112:30
Magyar koronajárdék 4%	— — —	94:70
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	84:60
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	94:25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	98.—
Magyar gyermekjegy-kölcsön	— — —	207
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	151.—
Oszták járdék papirban	— — —	99.—
Oszták járdék ezüstben	— — —	100.—
Oszták korona járdék	— — —	117:25
Oszták járdék aranyban	— — —	99:35
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1:55
Oszták-magyar bankrészvény	— — —	17:75
Magyar hitelbank részvény	— — —	810.50
Oszták hitelbank intézeti részvény	— — —	67:74
Oszták-magyar államvasuti részvény	— — —	675.—
Német birodalmi márka	— — —	19.07
London vista	— — —	117:25
Páris vista	— — —	240.—
20 márkás arany	— — —	95:30
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	23.46

A szerkesztőnért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarokház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagy-Váradon.

Lebonyolít mindenféle bankügyletet u. m. váltókölcshöz nyújt, jelzálogkölcshöz ad kamatokra, betéteket elfogad: előnyre, 5- % mellett és folyószámlára, valamint folyószámla kölcsönöket nyújt

Konvertál kölcsönöket előnyös kamatláb mellett, előleget nyújt értékpapírokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet helyisége Szaniszló-u. 61. sz. alatt Uri és Szaniszló-u. sarkán Grósz Sándor házában van.

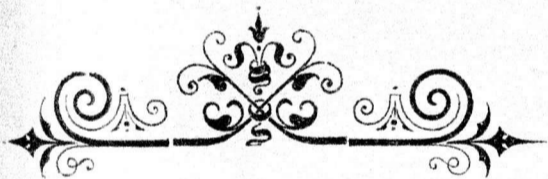
HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

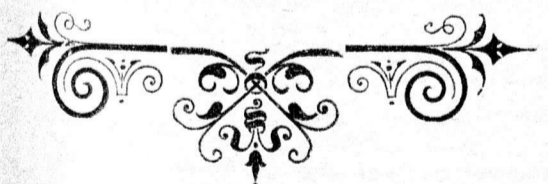
„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Baross-utca 60—sz. házban egy modern uri lakás fürdőszobával s a hozzátartozó mellékhelyiségekkel **1906 november 1-től**, valamint ugyanott egy udvari magtár és aszfaltozott pince. helyiség minden órán kiadó.

Értekezhetni a Polgári takarékpénztár részvénytársaságnál **Kossuth Lajos-u. 4 sz.**

Egy-két jó családból való, 2—3 középiskolát végzett fiú fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe, hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

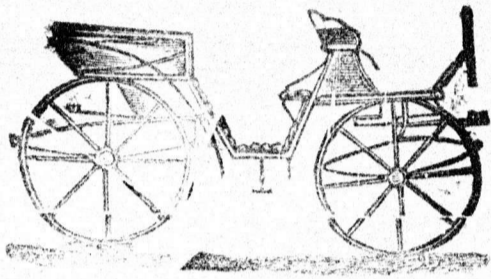
Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kivánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

Villanyerőre berendezett n.-várad **KOCSIGYÁR!**

Hogy Biharvármegye gazdaközönségének kocsis szükségletét kielégíthessük, gyárunkat

villanyerőre

rendeztük be s így azon helyzetbe jutottunk hogy képesek vagyunk a legnagyobb megrendeléseket a legrövidebb idő alatt teljesíteni.

Raktárunk megtekintését új kocsikból a nagyközönség figyelmébe ajánljuk mindennap reggel 7-től d. u. 6-ig.

Nagyvásár alkalmával a kocsikiállítás Szilágyi Dezső-utcán rendezzük.

Állandó raktárt tartunk u. m. fedeles, fedeletlen, üveges landauer, landonet, Esterházi, bordás, paszket, kucsir, női hajtó charaban és sandlaufer kocsikból. Bármilyen fék 12 óra alatt szereltetik.

Mint a gumi kerekek helybeli képviselője, azokat részletfizetésre szállítjuk és a tőlünk beszerzett gumikerekek javítását díjmentesen eszközöljük.

Elvállalunk ezenkívül mindenféle javításokat u. m. kovács, kerékgyártó, szatler, fényező munkát a leggyorsabban elkészítve.

Mindenféle kocsikellékek u. m. lámpa, szivacs, szarvasbőr, nicklirozott rudvasalás gyári árban kaphatók.

Régi kocsikat javítunk s egész újra is kicserélünk.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyunk tisztelettel

VADÁSZ TESTVÉREK,

kocsigyárosok, Szilágyi Dezső-utca. **Telefon sz. 445.**

Ugy vidéki, mint helybeli levélmegrendelésekre személyesen jelenünk meg. Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve küldünk. 1737

Telefon 458. sz.

Alapított 1861 ben.

Teljes lakás, szálloda, kávéház és fürdőberendezések műipari vállalata.

Saját készítésű olcsó, modern, matt és fényezett

bútor és kárpitos munkák

elegáns háló, ebédlő, salon és uriszoba berendezések, valamint egyes asztalos és kárpitos butordarabok jutányos gyári árban, kezeséggel

Kivánatra rajzok és költségvetések.

Tisztelettel:

WALLERSTEIN FERENC.

Saját műhely. Nagyvárad, Zöldfa-utca.

„Első nagyváradai cipő és eszmagyár“
Moskovits Farkas és Társa
 ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és eszma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
 (volt rendőrségi épület.)

HÁASZ MANÓ kézmű-és divatáruháza
 NAGYVÁRAD Zöldfa-utca elején

Ha nagy választékot és bámulatos olcsó árukat, akar
 látni, forduljon rőfös és rövid áru cikkek beszerzése végett,
Háasz Manóhoz Zöldfa-utcára, s meg lesz lepve.
 Ő is csak azért nyujthatja ezt az igazán meglepő
 engedményt, mivel nálla van a legnagyobb forgalom.

HAAS FÜLÖP és FIAI szőnyeg és butorszövet gyárosok.
 Magyar kir. udvari szállítók.

Nagyvárad, Fő-utca, az új Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönsé-
 gének ajánlja szives figyelmébe **dusan felszerelt raktárát.**
Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb áron.

Továbbá minden egyébnemű szőnyegek, futószőnyegek, linoleum kókusz-futók, kókusz-lábtörők, kerevet átvetők,
 angora kecskebőrök és erdélyi pokrócok.

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: szalon, uri-, ebédlő-, hálószobáknak legújabb styll szerint. Ágy-, asztal, flanel-, kocsi- és utazótakarók,
 függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Butorszövetek a lelegegánsabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben.
Haas Fülöp és Fiai Jutányos árak mellett.
 gyárosok, m. kir. udvari szállítók. Fő-utca.
 Rimanóczy-palota.